

اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات

تألیف:

دکتر مسلم محمدی (عضو هیأت علمی دانشگاه تهران)

دکتر سید محمدباقر جعفری (معاونت علمی دانشگاه تهران)

ملیحه حسینی (کارشناس ارشد مدیریت فناوری اطلاعات دانشگاه تهران)

سرشناسه : محمدی، مسلم، ۱۳۵۲-
 عنوان و نام پدیدآور: اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات / تألیف مسلم محمدی- دکتر سید محمدباقر جعفری- ملیحه حسینی.
 مشخصات نشر : تهران، جهاد دانشگاهی، واحد شهید بهشتی، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۱۲۹ص: جدول، نمودار.
 شابک : ۱۵۰۰۰ ریال: ۲-۱۰۶-۴۷۹-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع : تکنولوژی اطلاعات — جنبه‌های اخلاقی
 Information technology -- Moral and ethical aspects : موضوع
 : مهندسان کامپیوتر — اخلاق حرفه‌ای
 Computer engineers-- Professional ethics : موضوع
 : جامعه اطلاعاتی — جنبه‌های اخلاقی
 Information society -- Moral and ethical aspects : موضوع
 : اخلاق اسلامی
 Islamic ethics : موضوع
 : جعفری، سید محمدباقر، ۱۳۵۵-
 : حسینی، ملیحه، ۱۳۶۷-
 : جهاد دانشگاهی، واحد شهید بهشتی - مرکز انتشارات
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۷ الف ۳۷۹/۲
 رده بندی دیویی : ۳۰۳/۳۸۳۳
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۱۷۳۲۹۲

عنوان: اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات

مؤلفین: دکتر مسلم محمدی- دکتر سید محمدباقر جعفری- ملیحه حسینی

ناشر: جهاد دانشگاهی شهید بهشتی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

شابک: ۲-۱۰۶-۴۷۹-۹۶۴-۹۷۸

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

مرکز پخش و توزیع:

اوین - دانشگاه شهید بهشتی - جهاد دانشگاهی واحد شهید بهشتی معاونت فرهنگی مرکز انتشارات

تلفن: ۲۹۹۰۳۱۷۲

کلیه حقوق این اثر متعلق به جهاد دانشگاهی شهید بهشتی می‌باشد.
 هرگونه چاپ و تکثیر کل یا قسمتی از محتویات اثر به هر صورت اعم از فتوکپی، برداشت به صورت دست‌نویس و غیره بدون
 اجازه کتبی از ناشر ممنوع است و متخلفان به موجب قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

پیشگفتار

اخلاقیات در فرد و جامعه، مجموعه‌ای از خوب و بدها و یا پسند و ناپسندهای مورد قبول آن فرد یا جامعه است. اخلاق حرفه‌ای، مجموعه‌ای از اصولی است که رفتار افراد و گروه‌ها را در حرفه‌های مختلف تعیین می‌کند. نظام اخلاق اسلامی با ارائه دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های اخلاقی در سطح حرفه و زندگی اجتماعی، زمینه سعادت و کمال حقیقی بشر را فراهم می‌آورد. استفاده از فناوری اطلاعات، ضامن بقا و تداوم خالقیت‌های یک سازمان است؛ بنابراین توجه به اخلاق حرفه‌ای در این حیطه، از اهمیت بالایی برخوردار است. عدم وجود دستورالعمل‌های اخلاق حرفه‌ای بر اساس دیدگاه اسلام، دستورالعمل‌های موجود را تهی می‌کند. کتاب حاضر در پی بررسی مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات بطور عام و ارائه اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات از دیدگاه اسلام بطور خاص است. در واقع هدف اصلی یافتن اصول اخلاق حرفه‌ای اسلامی برای متخصصین حوزه فناوری اطلاعات است. برای استخراج این اصول با استفاده از تحلیل تمسیری (تم)، ۸ مصاحبه انجام گرفته با خبرگان حوزه اخلاق و فناوری اطلاعات، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. از تحلیل مصاحبه‌ها یک سری مفاهیم به دست آمد. سپس مفاهیم در مقوله‌های مختلف درون جدول دسته‌بندی شد. پس از تجزیه و تحلیل مصاحبه‌ها و با مراجعه به قرآن کریم و کتب دینی، اصول اخلاقی مورد نظر اسلام استخراج شد. در نهایت بر اساس اینکه یک فرد حرفه‌ای در زمینه فناوری اطلاعات، علاوه بر دیگران، نسبت به خود، خداوند، حرفه، جامعه و محیط زیست هم مسئول است؛ رد اصول اخلاق حرفه‌ای اسلامی برای متخصصین فناوری اطلاعات تدوین و ارائه شده است. به همین منظور فصل‌های کتاب بصورت زیر تنظیم شده اند:

فصل اول: مقدمه ای بر چالش اخلاق حرفه ای در فناوری اطلاعات

فصل دوم: مروری بر مبانی نظری اخلاق و اخلاق حرفه ای فناوری اطلاعات

فصل سوم: روش شناسی تدوین اخلاق حرفه ای فناوری اطلاعات

فصل چهارم: بررسی اخلاق فناوری اطلاعات از دیدگاه اسلام

فصل پنجم: جمع بندی و ارائه اخلاق حرفه ای فناوری اطلاعات

امید است این کتاب گامی کوچک ولی موثر در شناخت و گسترش اخلاق حرفه ای فناوری اطلاعات در ایران باشد. مولفین از هر گونه نقد و اظهار نظر خوانندگان، اساتید، دانشجویان و محققان این حوزه استقبال کرده و آنها را در چاپ های بعدی کتاب مورد استفاده قرار خواهند داد. در پایان سپاس بیکران خود را به بارگاه پروردگار متعال ابراز می کنیم که بدون عنایت او نگارش این کتاب میسر نبود.

مسلم محمدی

سید محمدباقر جعفری

ملیحه حسینی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۵
فصل اول: مقدمه ای بر چالش اخلاق حرفه ای در فناوری اطلاعات.....	۱۳
۱-۱ مقدمه.....	۱۳
۲-۱ بیان مسئله.....	۱۴
۳-۱ اهمیت نظری پژوهش.....	۱۶
۴-۱ ضرورت کاربردی پژوهش.....	۱۷
۵-۱ اهداف پژوهش حاضر.....	۱۹
فصل دوم: مروری بر مبانی نظری اخلاق و اخلاق حرفه ای فناوری اطلاعات.....	۲۱
۱-۲ مقدمه.....	۲۱
۲-۲ اخلاق چیست؟.....	۲۲
۳-۲ تعریف علم اخلاق.....	۲۲
۴-۲ تاریخچه علم اخلاق.....	۲۳
۵-۲ تقسیم‌بندی کلی اخلاق.....	۲۴
۱-۵-۲ فرا اخلاق.....	۲۴
۲-۵-۲ اخلاق توصیفی.....	۲۵
۳-۵-۲ اخلاق علم و تربیت.....	۲۵
۴-۵-۲ اخلاق هنجاری.....	۲۵
۱-۴-۵-۲ نظریه‌های اخلاقی.....	۲۵
۲-۴-۵-۲ اخلاق کاربردی.....	۲۵
۶-۲ چیستی اخلاق حرفه‌ای.....	۲۶
۱-۶-۲ ویژگی‌های اخلاق حرفه‌ای.....	۲۶
۱-۱-۶-۲ مسئولیت‌پذیری.....	۲۶
۲-۱-۶-۲ برتری‌جویی و رقابت‌طلبی.....	۲۷

- ۲۷..... ۳-۱-۶-۲ صادق بودن
- ۲۷..... ۴-۱-۶-۲ احترام به دیگران
- ۲۷..... ۵-۱-۶-۲ رعایت و احترام نسبت به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی
- ۲۷..... ۶-۱-۶-۲ عدالت و انصاف
- ۲۷..... ۷-۱-۶-۲ همدردی با دیگران
- ۲۷..... ۸-۱-۶-۲ وفاداری
- ۲۸..... ۲-۶-۲ اخلاق حرفه‌ای اسلامی
- ۲۹..... ۷-۲ مسئولیت اخلاقی
- ۳۰..... ۱-۷-۲ شرایط مسئولیت اخلاقی
- ۳۰..... ۲-۷-۲ مسئولیت‌های اخلاقی انسان
- ۳۱..... ۱-۲-۷-۲ مسئولیت در برابر خدا
- ۳۱..... ۲-۲-۷-۲ مسئولیت در برابر خود (اخلاق فردی)
- ۳۱..... ۳-۲-۷-۲ مسئولیت در برابر جامعه (اخلاق اجتماعی)
- ۳۲..... ۴-۲-۷-۲ مسئولیت در مقابل طبیعت (اخلاق زیست محیطی)
- ۳۲..... ۵-۲-۷-۲ جمع‌بندی مسئولیت‌های اخلاقی انسان
- ۳۴..... ۸-۲ اخلاق سازمانی
- ۳۴..... ۱-۸-۲ چرایی اخلاق برای سازمان‌ها
- ۳۵..... ۲-۸-۲ نقش اخلاق در تعالی سازمان
- ۳۷..... ۳-۸-۲ منشور اخلاقی سازمان
- ۳۸..... ۱-۳-۸-۲ چند نکته در ارتباط با کد اخلاقی
- ۳۸..... ۴-۸-۲ پای‌بندی به سند جامع اخلاقی
- ۳۹..... ۹-۲ عصر اطلاعات
- ۴۰..... ۱-۹-۲ فناوری اطلاعات
- ۴۰..... ۲-۹-۲ چرایی اخلاق فناوری اطلاعات
- ۴۱..... ۳-۹-۲ اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات
- ۴۴..... ۱۰-۲ معرفی منشورهای اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات
- ۴۴..... ۱-۱۰-۲ انجمن متخصصان فناوری اطلاعات (IITP)
- ۴۴..... ۱-۱۰-۲ دستورالعمل‌های اخلاقی IITP

۴۵.....	۲-۱۰-۲ انجمن کامپیوتر استرالیا (ACS)
۴۵.....	۱-۲-۱۰-۲ دستورالعمل‌های اخلاقی ACS
۴۷.....	۳-۱۰-۲ انجمن اخلاق کامپیوتر (CEI)
۴۷.....	۱-۳-۱۰-۲ دستورالعمل‌های اخلاقی CEI
۴۷.....	۴-۱۰-۲ انجمن کامپیوتر هند (CSI)
۴۸.....	۱-۴-۱۰-۲ دستورالعمل‌های اخلاقی CSI
۴۹.....	۵-۱۰-۲ انجمن ماشین آلات کامپیوتری (ACM)
۴۹.....	۱-۵-۱۰-۲ دستورالعمل‌های اخلاقی ACM
۵۱.....	۶-۱۰-۲ سازمان نظام صنفی رایانه‌ای تهران
۵۱.....	۱-۱۰-۲ دستورالعمل‌های اخلاقی سازمان نظام صنفی رایانه‌ای
۵۲.....	۱۱-۲ بررسی دستورالعمل‌های اخلاق حرفه‌ای فناوری اطلاعات
۵۶.....	۱۲-۲ سوابق مربوط به پژوهش
۵۶.....	۱-۱۲-۲ پژوهش‌های داخلی
۵۷.....	۲-۱۲-۲ پژوهش‌های خارجی
۵۹.....	فصل سوم: روش شناسی تدوین اخلاق و فناوری اطلاعات
۵۹.....	۱-۳ مقدمه
۵۹.....	۲-۳ روش پژوهش
۶۰.....	۳-۳ جامعه آماری
۶۰.....	۴-۳ روش گردآوری اطلاعات
۶۰.....	۵-۳ ابزار گردآوری اطلاعات
۶۳.....	۶-۳ تعداد و روش نمونه‌گیری
۶۴.....	۷-۳ پژوهش کیفی
۶۴.....	۸-۳ پایایی و روایی ابزار پژوهش
۶۵.....	۹-۳ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۶۷.....	فصل چهارم: بررسی اخلاق فناوری اطلاعات از دیدگاه اسلام
۶۷.....	۱-۴ مقدمه

- ۶۸..... ۲-۴ جمعیت‌شناختی
- ۶۹..... ۳-۴ یافته‌ها
- ۷۱..... ۴-۴ بررسی اصول اخلاق حرفه‌ای اسلامی برای متخصصین فناوری اطلاعات
- ۷۲..... ۱-۴-۴ قانون زرین
- ۷۴..... ۲-۴-۴ عدم کتمان حقایق
- ۷۶..... ۳-۴-۴ گشاده‌دستی عالمانه
- ۷۷..... ۴-۴-۴ روحیه گسترش دانش سودمند
- ۷۹..... ۴-۴ ۱-۰ - صص‌گرایی در عمل
- ۸۰..... ۵-۴-۴ صداق حرفه‌ای
- ۸۰..... ۶-۴-۴ نشر ناآگاهانه
- ۸۲..... ۷-۴-۴ استحکام فن‌آوران
- ۸۴..... ۸-۴-۴ وفای به عهد
- ۸۵..... ۱-۸-۴-۴ پیامدهای منفی پیمان‌شد
- ۸۶..... ۹-۴-۴ عدم خیانت به ملت
- ۸۷..... ۱۰-۴-۴ توجه به محضر خدا
- ۸۸..... ۱۱-۴-۴ حفاظت زیست محیطی
- ۹۰..... ۱۲-۴-۴ اجتناب از شتاب‌زدگی
- ۹۲..... ۱۳-۴-۴ مشورت در کارها
- ۹۳..... ۱۴-۴-۴ حفظ حریم خصوصی
- ۹۶..... ۱۵-۴-۴ امانت‌داری
- ۹۸..... ۱۶-۴-۴ احترام به حقوق مالکیت
- ۹۹..... ۱۷-۴-۴ خودسازی درونی
- ۹۹..... ۱-۱۷-۴-۴ عدم اضرار به خود
- ۱۰۰..... ۲-۱۷-۴-۴ هر روز بهتر از دیروز
- ۱۰۱..... ۳-۱۷-۴-۴ حفظ روحیه
- ۱۰۱..... ۴-۱۷-۴-۴ حفظ آبروی خود

فصل پنجم: جمع بندی و ارائه اخلاق حرفه ای فناوری اطلاعات.....	۱۰۳
۱-۵ مقدمه.....	۱۰۳
۲-۵ نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها.....	۱۰۳
۱-۲-۵ جواب سوالات پژوهش.....	۱۰۴
۳-۵ محدودیت‌های پژوهش.....	۱۰۹
۴-۵ پیشنهادات پژوهش.....	۱۰۹
پیوست‌ها.....	۱۱۱
منابع فارسی.....	۱۲۲
منابع انگلیسی.....	۱۲۲